

Ode aan het goede hart

Een eigen ziekenhuis of schoolje in Ghana starten: bevlogen Nederlanders blijven kleine eigen projecten oprichten. Niet zo hip als de start-up of sociale onderneming, maar verrassend effectief.

Tekst **Rinske Bijl** Illustraties **Esther Aarts**

Het Nederlandse jongetje Wondem Zerfu had een ambitie: armoede bestrijden in Ethiopië. Tijdens familiebezoeken in het land schrok hij zo van de armoede dat hij zijn eigen kleren en speelgoed weggaf. Op 12-jarige leeftijd overleed hij plotseling, door een medische inschattingsfout. Zijn ouders besloten zijn droom voor hem waar te maken. Vijf jaar geleden richtten Tefera en Etetu Zerfu Stichting Wondem op.

Etetu en Tefera gingen in gesprek met de bewoners van Mezezo, de kleine stad waar Tefera Zerfu is opgegroeid. “Wat gaan jullie zelf doen aan de armoede?”, vroeg Tefera Zerfu. “Ik kom hier niet alleen om geld te geven, maar om met jullie samen te werken.” Een van de problemen waar de bewoners hem over vertelden was de hoge schooluitval onder meisjes.

Uitwasbaar maandverband

Meisjes gingen daarom op jonge leeftijd naar de hoofdstad Addis Abeba voor werk. Daar werden ze vaak zwanger of belandden ze in de prostitutie. De bewoners wisten wat de oplossing kon zijn. Die bleek even simpel als goedkoop: maandverband uitdelen. “De armste meisjes konden geen maandverband betalen, dus bleven ze tijdens hun menstruatie thuis van school”, legt Tefera uit. “Hierdoor misten ze vier tot vijf dagen les per maand. En omdat ze zoveel lessen misten, haalden ze lagere cijfers. Dus deden ze minder vaak een vervolopleiding en trokken al jong naar de stad.”

Stichting Wondem sloot met 500 meisjes een contract, waarin stond dat ze geen dag school meer mochten missen. In ruil kregen ze uitwasbaar maandverband. De stichting richtte ook een ruimte op school in waar de meisjes zichzelf kunnen wassen en verzorgen tijdens hun menstruatie. De ingreep bleek een succes: in drie jaar tijd daalde de schooluitval van 47 naar 1 procent, volgens onderzoek van de Universiteit van Addis Abeba. Stichting Wondem deed meer. Ze bouwden onder andere een bibliotheek en een laboratorium voor de middelbare school en zorgden voor watervoorziening op school.

***80 procent van de stichtingen
is tien jaar na oprichting
nog steeds actief***

Analyse Kleine goede doelen

Sara Kinsbergen, verbonden aan het Centre for International Development Issues Nijmegen (CIDIN), doet al jaren onderzoek naar dit soort zogeheten ‘particuliere initiatieven’. In opdracht van Wilde Ganzen onderzocht ze wat de effecten van die initiatieven op de langere termijn zijn. Er wordt nog wel eens laatdunkend gesproken over ‘clubjes Nederlandse vrijwilligers vol goede bedoelingen maar met weinig kennis van zaken’. Iedereen kent wel het voorbeeld van de waterpomp die ongebruikt staat te verroesten, omdat niemand weet hoe die onderhouden moet worden. Of van het ziekenhuis dat vol staat met gedoneerde apparatuur, waarvan niemand precies weet waar het voor dient.

Potentieel

Het onderzoek *Klein project, groot verschil?* van Kinsbergen geeft een heel ander beeld. “80 procent van de projecten functioneert na tien jaar nog steeds. En 70 procent haalt nog altijd de eigen doelstellingen”. Voor het onderzoek bezocht Kinsbergen een groot aantal projecten. “Ik ben altijd positief geweest over particuliere initiatieven, maar nu heb ik het grote potentieel waargenomen.”

Heleen Reedijk is manager bij de stichting Wilde Ganzen, die kleine projecten ondersteunt. Ze is blij met de uitkomsten. “Het onderzoek laat duidelijk zien dat je met weinig geld en veel inzet, heel veel kunt bereiken.” Wat niet betekent dat de stichting tevreden achterover kan leunen. Sara Kinsbergen spreekt niet voor niets over het ‘potentieel’ van particuliere initiatieven. Zo komt het vaak voor dat in het ontwikkelingsland zelf niet aan fondsenwerving

wordt gedaan, waardoor projecten financieel afhankelijk zijn van de Nederlandse stichting.

Reedijk: “Ik vind het belangrijk dat organisaties voor hun rechten opkomen en een beroep doen op hun eigen overheid. Want die is verantwoordelijk voor zaken als gezondheidszorg en onderwijs.” Volgens Van Reedijk wordt het steeds moeilijker om in Nederland fondsen te werven voor ontwikkelingsprojecten. “Het versterkt het draagvlak voor een project als mensen in het projectland meebetalen.” Van Reedijk ziet dat particuliere initiatiefnemers steeds vaker fondsen werven in het ontwikkelingsland of de overheid daar om een bijdrage vragen.

Zoals stichting Madamfo, die al 25 jaar onderwijs- en gezondheidszorgprojecten in Ghana ondersteunt. Op de website een lange lijst projecten die inmiddels volledig zelfstandig functioneren. Voorzitter Wim Levens: “We hebben in Ghana ook een stichting Madamfo opgericht, die door Ghanezen zelf bestuurd wordt. We zijn samen met hen verantwoordelijk voor de lopende projecten. We halen dus ook samen geld op. Zij hebben geregeld dat de Ghanese overheid een deel financiert.”

Het goede contact met de Ghanese overheid maakt volgens Levens het draagvlak ter plekke groter. Ze krijgen gemakkelijker een vergunning om een ziekenhuis te openen. En ze werden gevraagd om op de universiteit les te geven en in hun ziekenhuis co-assistenten en specialisten op te leiden. “Een hele eer”, vindt Levens. “Als je plannen niet passen binnen de plannen van de regionale overheid, moet je ermee ophouden.”

Ziekenhuis overdragen

Projecten worden volgens Kinsbergen vaak inhoudelijk bestuurd vanuit Nederland, waarbij

Fondsenwerving in ontwikkelingslanden

- **Wilde Ganzen** lanceert begin dit jaar een digitaal platform om particuliere initiatieven te helpen bij fondsenwerving: *Changing the Game*.
- Via de nieuwe (besloten) Facebook-groep **Werelddoeners** (opvolger van de *MyWorld Community*) kom je in contact met andere particuliere initiatiefnemers, stel je vragen en wissel je tips uit.
- In **Embracing Change** vind je voorbeelden van fondsenwerving in India. De brochure is te vinden op cordaid.nl.

de partnerorganisatie alleen uitvoert. Bij de Lion Heart Foundation is dat niet de bedoeling. In hun ziekenhuis in Yele, Sierra Leone, werken voornamelijk Nederlandse artsen en verpleegkundigen. Uiteindelijk moeten die vervangen worden door medisch personeel uit Sierra Leone. "Mensen willen graag bij ons werken omdat we een goede reputatie hebben. Maar we willen niet bij andere ziekenhuizen personeel weghalen", vertelt Pien Bax-Engelsman, directeur van de stichting. Dus zette de Lion Heart Foundation zelf een opleidingsprogramma op. Vanuit Nederland zorgen ze voor geld en docenten.

Studenten kunnen bij hen een opleiding volgen tot basisverpleegkundige. Er start steeds een groep van zo'n twintig studenten, waarvan ongeveer de helft de opleiding afmaakt. "De meest getalenteerde studenten bieden we daarna een vervolgopleiding aan," vertelt Bax-Engelsman, "zodat ze op den duur ook de hogere functies van de Nederlanders over kunnen nemen. Ondertussen begint een nieuwe groep aan de basisopleiding, die het werk kan overnemen van de mensen die verder studeren. Zo kunnen we uiteindelijk het ziekenhuis helemaal overdragen." Zelfs de mensen die het niet redden in het klasje voor verpleegkundigen gaan er bijvoorbeeld als schoonmaker aan de slag. "Ze weten toch net meer over de vereiste hygiëne in een ziekenhuis."

De missie van de Lion Heart Foundation is pas geslaagd als ze zichzelf overbodig weten te maken. Terecht, volgens Sara Kinsbergen: "Initiatieven moeten naast concrete hulp ook nadenken over structurele verandering. Er zijn er genoeg die dat doen." ●
Het onderzoek *Klein project, groot verschil?* is te vinden op wildeganzen.nl

Hadjar Benmiloud (1989) schrijft over alles wat haar bezighoudt. Voor OneWorld en voor *Metro*, *Opzij* en *Folia*.

Hoofd in het zand

Nederland kampt met een tsunami van relschoppers en vandalen. Zij 'demonstreren' tegen de komst van asielzoekers.

Deze boze menigte lijkt alleen niet te snappen dat je technisch niet 'tegen' hun komst kunt zijn. Ze zijn er. Ze komen. En 'ze' zijn ook mensen. Er is hoe dan ook geld en organisatie nodig om ze allemaal op te vangen. Misschien kunnen we daarom onze huidige struisvogelpolitiek beter vervangen door een innovatieve aanpak.

Een van mijn vriendinnen werkt in een asielzoekerscentrum en denkt dagelijks na over hoe we opvang beter kunnen regelen. In de humanitaire crisis kan ze lang niet altijd bieden wat ze als het meest beschaafd en menswaardig beschouwt. Ze weet ook dat ze zowel binnen het budget als de wettelijke kaders moet blijven, als ze haar plannen van gesponsorde rijlessen, beroepscursussen en werkstages voor bewoners van AZC's wil doorvoeren.

“Asielzoekers kunnen meer geven, dan nemen

Asielzoekers mogen pas zes maanden na hun asielaanvraag in zeer beperkte mate werken, en zitten jarenlang gevangen in bureaucratie waardoor hun cv steeds verder achteruit gaat. Tegelijkertijd ziet mijn vriendin tot haar frustratie

massa's hoogopgeleide en ondernemende asielzoekers. Zij kunnen veel meer aan ons land geven, in harde economische cijfers, dan dat ze 'nemen': bed, bad en brood.

Zelfs de grootste cynicus moet erkennen dat een wereldreis afleggen door levensgevaarlijke omstandigheden getuigt van een excellente ondernemersgeest. Om van die kwaliteit gebruik te kunnen maken, hoeft alleen de wetgeving verruimd te worden. Die bepaalt nu dat je bij een asielprocedure niet gelijktijdig een onderneming kunt starten. Niet echt een win-winsituatie.

Aan de aanpakkersmentaliteit van de potentieel perfect inburgerende Nederlanders zal het niet liggen. Alleen onze politici moeten hun hoofd nog even uit het zand halen.